French thinker Michel De Monten on upbringing children

Gulmira ABSALAMOVA¹

Samarkand Branch of Tashkent State Agrarian University

ARTICLE INFO

Article history:

Received April 2021
Received in revised form
20 April 2021
Accepted 15 May 2021
Available online
25 June 2021

Keywords:

child,
father,
mother,
educator,
childhood,
virtue,
teacher,
life experiences,
child education,
habits,
ideas,
rules of etiquette.

ABSTRACT

This article is about one of the great nomads of the XVI century, the work “experiments” by the French humanist Mishel de Monten, written in Chapter I-book, 26 “about the upbringing of children”. The relevance of Monte’s views on the upbringing of children even today is highlighted.

2181-1415/© 2021 in Science LLC.

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Fransuz mutafakkiri Michel De Monten farzand tarbiyasi to'g'risida

ANNOTATSIYA

Kalit so'zlar:

farzand,
ota,
ona,
tarbiyachi,
bolalik,
fazilat,
ustoz,
hayot tajribalari,
farzand ta'limi,
odatlar,
g'oya,
odob–axloq qoidalari.

Ushbu maqola XVI-asr buyuk nomoyondalaridan, fransuz gumanisti Mishel de Montenning “Tajribalar” asari I-kitob, 26-bobida “Farzand tarbiyasi to'g'risida” yozganlari xususidadir. Montenning bugungi kunda ham farzand tarbiyasi haqida bergan fikrlarining dolzarbligi yoritilgan.

¹ Assistant, Samarkand Branch of Tashkent State Agrarian University, Samarkand, Uzbekistan.
E-mail: gulmirasharifovna@gmail.com.

Французский мыслитель Мишель Де Монтен о воспитании детей

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

ребенок,
отец,
мать,
воспитатель,
детство,
добродетель,
учитель,
жизненный опыт,
воспитание ребенка,
привычки,
идея,
этикет.

Эта статья об одном из великих деятелей XVI века, французском гуманисте Мишеле де Монтене, который написал «Эксперименты» в книге I, главе 26, «О воспитании детей». Актуальность взглядов Монтена на воспитание детей подчеркивается и сегодня.

Michel Eyquem de Montaigne XVI-asr mutafakkiri va faylasufi. Mishel de Montening 1580-yildan 1588-yilgacha nashr etilgan asari. Bu Evropaga uzoq safaridan qaytgan ellik yoshli odamning hayot tajribalari asosida yozgan kechinmalaridir. U o'zini yaxshi yashaganligini tekshirishga intilib, o'zini tahlil qilish bilan shug'ullanadi: o'z-o'zini tahlil qilish "namoyish qilish" uchun emas, balki "tushunishdan zavq olish" uchun tasodifiy ravishda amalga oshiriladi va bu asta-sekin oshkor bo'ladi unga o'zining tabiatidagi ziddiyatlar. Tez orada unga ustozlari yoki o'qishlari tomonidan o'rgatilgan axloqiy ko'rsatmalarning, u o'tgan barcha mamlakatlarning urf-odatlarining teng darajada chuqur ziddiyatlari hissi qo'shiladi. Shuning uchun u o'zining mashhur shiori bilan tuzilgan shubha bilan yakunlanadi: Que sais-je? (Men nimani bilaman?) Uni odamga nisbatan har qanday ishonchsizlikka olib borishdan yiroq, bu shubha munosabati umuminsoniy xayrixohlikka va bizning zaif tomonlarimizni tushunishga asoslangan yashash san'atidir. Gumanist sifatida u hamma narsaga qiziqadi, dunyoni tushunishga va o'zini anglashga harakat qiladi. "Tajribalar" deb nomlangan asarida ko'pincha bahsli bo'lgan turli mavzular bilan shug'ullangan. Monten esselar "Bolalar tarbiyasi to'g'risida"gi matn qismi "Sevimli fazilatlar" bobiga tegishli bo'lib, bu Montening asosiy asari "Les Essais"dan parcha. Monten zamonaviy ta'lim olgan, bakalavr, magistratura vakili bo'lib, Bordoning ikki marotaba meri etib saylanadi. Bu Italiyadagi urushlar tufayli Fransiyaga yetib kelgan Uyg'onish asrining 16-asrining bir qismidir.

Uyg'onish davrining asosiy harakatlaridan biri insonparvarlik, insonni fikr markaziga qo'yadigan harakatdir. "Bolalar tarbiyasi to'g'risida"gi bo'limida Monten so'zlariga ko'ra, odob-axloq fani kabi o'qishni o'rgatganidek bolaga erta yoshdan o'rgatilishi kerak. *"Feu mon père ayant fait toutes les recherches (...) d'une forme d'institution exquise. (1) (Oeuvres Complètes, I, 26, p. 83). Des les années de nourrice, le jeune Montaigne commence, selon les idées paternelles, ses premiers contacts avec l'école et les livres par l'apprentissage du latin: "... j'avais appris du latin tout aussi pur que mon maître d'école le savait..." (O.C., I, 26, P. 83).* Ya'ni "Marhum otam farzandi uchun eng nafis ta'limni qidirgan edilar" (Parchaning to'liq matni I, 26, 83 sahifada) Bola yoshidan, hali yosh Monten otasining ko'mak fikrlariga ko'ra o'zining ilk maktab ta'limini lotin tilini chuqur o'rganishdan boshlab shunday yozib qoldirgan. ...men lotin tilini mening ustozim uni menga o'rgatganidek butunlay o'zlashtirib olgan edim. (Parchaning to'liq matni I, 26, 83 sahifada)

Umuman olganda, ushbu dars jarayoni paytida fanga harflar singari odob-axloq qoidalari, ham Montenga cheksiz, cheklanmagan iroda bilan ilm va burchni tatib ko'rish o'rgatib borilganini asar parchasida yozib qoldirgan. (Qarang: 'Tajribalar', I, 26) 84 b.)

Asarda Monten pedagogi bizga maktabgacha yoshdagi bolalikning o'rni va ta'lim olishda erkinlik va iroda omillari to'g'risida ma'lumot beradi. Birinchi madaniy odatlar, o'qish odatlari boshqalar singari ildiz otadi va ular erkin o'rganiladigan darajada bolaning shaxsiy xususiyatiga aylanadi. Erta bolalik chog'idan birinchi qadamlar muhim ahamiyatga ega bo'lib butun umr hayotning qolgan qismida inson o'sha singigan tarbiyasidan, bilimlari unga qo'l kelib yashaydi. Keyinchlik tarbiyasiga zid ishlar va fikrlarga qo'shilmaslikka o'zida bilim bor bo'ladi.

Ushbu g'oyalar bugungi kunda ham o'z haqiqatini yo'qotmagan. Bola vaqtdan ideal intellektual kitobxonni shakllantirish zaruriyati kitobga bo'lgan munosabatni shakllantirishdagi asosiy bosqich ekanligini ta'kidlaydi. Hozirgi kun pedagogikasiga ko'ra bu jarayonni bolalar bog'chasi egallaydi va u maktabning ilk ildizlarini otishga harakat qiladi.

Farzand ta'limga bag'ishlangan ushbu bobda Montenning pedagogik g'oyalarining mohiyatini o'z ichiga olingan. Inson chegaralaridan xabardor bo'lish bilan birga, Monten ideal ta'limni taqdim etib, ushbu parchada shaxsiy va tanqidiy fikrlashni yaxshiroq rivojlantirish uchun qadimiy matnlar va mualliflarga sho'ng'ishni tavsiya qiladi.

Bundan tashqari, tarbiyachi ushbu muassasada zo'ravonlik bilan emas qattiqqo'llik va muloyimlik bilan o'zini tutishi kerak deya ta'kidlaydi Monten. Bolalarni o'qishga qiziqtirish o'rniga, ularga, aslida, faqat qo'rqitish va shafqatsizlik taqdim etiladi. Zo'ravonlik va kuchni olib tashlang, agar siz bolaning uyat va jazodan qo'rqishini istasangiz, uni qo'pollashtirmang. Uni tabiat hodisalari bilan, shamol bilan, quyosh bilan sodir bo'lgan xavf-xatarlar ga moslashtiring; undan kiyinish va yotish, ovqatlanish va ichish paytida barcha yumshoqlik va nozikliklarni olib tashlang; uni hamma narsaga odatlantiring U chiroyli va nozik emas, balki so'glom va baquvvat bola bo'lsin.

Tarbiyachi muloyim va murg'ak qalblarda ularning darslariga nisbatan qo'rqinchli yuz bilan, qo'llarida qamchi bilan qurollangan holda boshqarishga qodir! Zararsiz va zararli shakl. Montenning ta'kidlashicha, ushbu qudratli hokimiyat xavfli oqibatlariga olib keladi, ayniqsa bizning jazolash usulimizda. Ularning sinfxonalari qonli to'qilgan o'rgimchak to'rlaridan ko'ra qanchalik gullar va barglar bilan to'lib toshgan yaxshi bo'lar edi! Men ta'lim olganimdek, menda bo'lganidek, bola darslardan quvonch olishi kerak deydi Monten.

Yana bir bor angladikki, Monten uchun farzand tarbiyasi bu o'qitish davomida tajribalarini tahlil qilish, o'qish qoidalari haqida, bu yuqorida ham qayd etildi uning bola tarbiyasida olib boriladigan ishlar hayratlanarli darajada bugungungi kunda ham zamon talabidir. Monten fikrlari asosida o'qitish pedagogikasi, bolaning erki va irodasiga hurmat asosida shakllanishi lozimligi, madaniy amaliyotni o'rganish erta integratsiyaga erishish uchun muntazam ravishda mashg'ulotlar o'tkazilishi kerakligini ilgari suradi. O'qishga ishtiyoqmand bo'lsa-da, "Tajribalar" deb nomlanuvchi esselar muallifi kitob intellektual muvozanat uchun yetarli emasligini biladi, chunki u tajriba kitobda emas amaliyotda uchrashuvlar sayohat, munozara, do'stlik orqali hayotni bevosita kuzatish orqali taqdim etiladi deya fikrlarini berib o'tadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. Jung (d.). – Jean Jacques Rousseau: livres, lecture et bibliothèques... Villeurbanne: ecole nationale supérieure de bibliothèques, 1979.
2. Montaigne (m. De). – Oeuvres complètes en un seul volume. – Paris: le seuil, 1966. – (l'intégrale).
3. Montaigne (m. De). – Essais. – Paris: garnier freres, 1957. – 3 vol. – (classiques garnier).
4. Gide (a.). – Essai sur Montaigne. – Paris: schiffrin, 1929.
5. Jeanson (f.). – Montaigne par lui-meme. – Paris: le seuil, 1958. – (microcosme).